

ביקורת חקירתית

הונאות בשנת 2009

משרד ראשי:

רח' הברזל 7

תל אביב 69710

טל : 03-5198000

פקס : 03-5198001

משרד חיפה:

דרך העצמאות 82

חיפה 33034

טל : 04-8629494

פקס : 04-8644720

תוכן העניינים

מס' עמוד

1	א. הקדמה
2	ב. מגמות בשנת 2009
3	ג. הונאת פונזי - האם יכולה לקרות בישראל?
3	ד. תחזית 2010
4	ה. אופן הבדיקה
5	ו. הדוח
6	ז. הונאות ענק
7	ח. ניתוח הדוח
8	ט. ניתוח הנזק שנגרם ממקרי ההונאה
9	י. סוגי המקרים
11	יא. סיכום ביניים
13	יב. מבצעי ההונאה
16	יג. נתונים נוספים הקשורים למבצעי ההונאות
17	יד. הנפגע
19	טו. הליכים שננקטו
21	טז. אופן הגילוי
22	יז. התפלגות המקרים לפי אזורים
23	יח. סיכום ומסקנות

ביקורת חקירתית - הונאות ומעילות בשנת 2009

ברלב ושות', רואי חשבון

א. הקדמה

כמדי שנה, ערכה יחידת המחקר של "ברלב ושות', רואי חשבון" דוח שנתי (להלן: "הדוח") המסכם את מקרי ההונאה, המעילה ואי סדרים אשר טופלו במשרדנו ו/או הובאו לידיעתנו במהלך שנת 2009 (להלן: "המקרים").

בדוח זה ערכנו השוואות המבוססות על פרמטרים מהותיים, למקרים שנותחו על ידינו. הנתונים על המקרים המופיעים בדוח זה, בדומה לדוחות השנתיים שפורסמו עד כה, נאספו בעקבות עבודתנו בארבעה אזורים גיאוגרפיים שונים:

- אזור תל אביב והמרכז;
- אזור חיפה הצפון - האירועים באזור זה מטופלים על ידי משרדנו בחיפה;
- אזור ירושלים והדרום;
- חוץ לארץ - באזור זה נכללים מקרים שאירעו בחוץ לארץ ומקורם בישראל, או שקשורים לגופים ישראליים, וטופלו על ידי משרדנו בארץ.

דוח זה מתבסס רק על מקרים שטופלו במשרדנו, או הובאו לידיעתנו, במהלך שנת 2009, ואינו מתיימר להקיף כל מעשי ההונאה שבוצעו בישראל ואף לא את כלל מעשי ההונאה שנחשפו במשק הישראלי. יחד עם זאת, לדעתנו, דוח זה מצביע על המגמות והמאפיינים של המקרים בישראל, וכן על אלו הקשורים לגורמים ישראליים בחוץ לארץ.

הנתונים הכספיים מאירועי "הונאות ענק" ואירועי "הלבנת הון", שטופלו במשרדנו בשיתוף עם גורמים ממלכתיים, לא קיבלו, כבעבר, ביטוי בנתוני הדוח הנוכחי. זאת מכיוון שהיקף הנזק מאירועים אלה מוערך במאות מיליוני ש"ח, ומטה באופן קיצוני את הנתונים.

בדוח זה לא נכללו נושאים המוגדרים על ידינו כ- "שחיתות ציבורית", אשר מטופלים על ידי גופי האכיפה והביקורת הציבוריים הרלוונטיים.

כמו כן, לא הובאו בחשבון בדוח זה מקרים אשר הטיפול בהם החל בשנים קודמות ונמשך במהלך שנת 2009.

ב. מגמות בשנת 2009

השנה, אנו מבחינים בהמשך העלייה בנזק הממוצע לעומת שנים קודמות, למעט שנת 2008, שהייתה חריגה עקב משבר האשראי.

ניתן להסביר את הירידה לעומת שנת 2008 והעלייה לעומת רוב השנים הקודמות על בסיס הפרמטרים הבאים:

- שנת 2008 היתה שנת המשבר הפיננסי העולמי הגדול ביותר, מאז שנות העשרים של המאה הקודמת. המשבר אפשר חשיפת אירועים בסדר גודל משמעותי;
- שיפור ברמת המודעות בתחום מערכי הניהול והבקרה, הביא להשקעת משאבים והטמעת השימוש בביקורת חקירתית באמצעות "הצפה" של אירועים חריגים;
- משבר אשראי אשר חלף על ישראל באופן קל יחסית, לעומת ארצות אחרות, אשר בהן ראינו פשיטות רגל קולוסאליות ועזרה רחבה מצד ממשלות.

כתוצאה מהמשבר הכלכלי, שטרם יצאנו ממנו, ניכרת עלייה ב:-

- חשיפה של הונאות בתחום רכישות הנדל"ן במזרח אירופה ובמרכזה;
- פעולות מרמה ע"י שותפים שעשו "EXIT" אך נשארו בניהול החברה;
- חשיפה של הלבנות הון;
- חשיפה של עסקאות רבות שנחתמו בתקופת הגאות והתגלו בתקופת השפל. גם כאן, מדובר בכספי משקיעים שהוזרמו לפני המשבר, וכעת מתגלים הפגמים. בקטגוריה זו נכללו גם הנפקות אג"ח שבוצעו בשנות הגאות וחברות ציבוריות רבות מתקשות לעמוד בפירעון.
- כפי שצפינו בשנה קודמת, ניכרת עלייה בשימוש בביקורת חקירתית, כאשר המובילים בה - גופים רגולטורים, מטעם המדינה.
- גם השנה אנו עדים להמשך התפתחותן של מספר מגמות המתרחשות בו זמנית:
 - מנכ"לים שולחים יד לקופת החברה ומועלים בכספיה ובאמון הבעלים, על אף העובדה כי משתכרים סכומים נכבדים.
 - אוזלת יד ו/או רשלנות בביקורת המבוצעת על ידי רואי החשבון המבקרים - הובאו לידיעתנו מספר מקרים בהם רואה החשבון המבקר חיווה דעתו על הדוחות הכספיים, מבלי שערך ולו ביקורת מינימאלית בספרי החברה המבוקרת.
 - ניתן למצוא מקרים של אוזלת היד של מבקרי החברה, בהתעלמותם של רואי החשבון מרישומים מטעים בדוחות הכספיים, לבקשת הלקוח, אשר רומז לרואה החשבון כי אם לא יאשר הדו"ח ימצא רואה חשבון אחר שיסכים לאשרו כמות שהוא.
- גם השנה ראינו המשך למגמה שהחלה להסתמן, של שימוש הולך וגובר בשירותי הביקורת החקירתית בקרב עסקים במגזר החרדי. אנו צופים כי המשבר הכלכלי, אשר עדיין לא חלף, ישפיע בשנים הבאות על היקף הפעילות בנושא זה.
- משבר עולמי זה נותן אותותיו בישראל בצורה פחותה יותר, אולם אנו רואים גידול בעבודות של ביקורת חקירתית בארצות חוץ.
- בשנת 2009 נחשפו בפנינו הונאות שבוצעו על ידי עורכי דין, על לקוחותיהם, בהיקף גדול מבעבר.

ג. הונאת פונזי – האם יכולה לקרות גם בישראל?

בדוח שפורסם על ידינו בתום שנת 2008, העלנו השאלה האם הונאות הפירמידה ("פונזי") יכולות להתרחש גם בישראל. התשובה לשאלה זו הונחה השנה על שולחנו באופן מוחלט:

התגלו מספר מקרים של הונאות פונזי שבוצעו על ידי מנהלי תיקים, אשר קורבנותיהם פנו למשרדנו במהלך שנת 2009, לביצוע ביקורת חקירתית, כדי לחשוף את הונאת פונזי ולאתר את השותפים למעשים ואת הנכסים. המאפיין המשותף של מקרים אלה, הינו שהמשקיעים הולכו שולל על ידי אישיותם הכובשת של מנהלי התיקים.

מנהלי התיקים הצליחו, למרות כל נורות האזהרה שדלקו, להוציא מהמשקיעים כספים, פעם אחר פעם, תוך שיחות שכנוע על יכולותיהם המאגיות לפעול בשווקים של סטראקצ'רים, נגזרים, אופציות ועוד מכשירי השקעה מתוחכמים, לכאורה, כאשר בפועל עשו תרגילי פונזי פשוטים, שהתגלו בדיעבד.

אנו סבורים כי קיימת חשיבות רבה לתדמיתם של מנהלי קרנות, כפי שהיא משתקפת בעיני המשקיעים. כפי שראינו, חל משבר מסוים באמון הציבור בקרנות. כולל זו שנה ראשונה שהקרנות מצאו לנכון להסביר את מדיניות ההשקעה שלהם.

לצערנו, התברר שוב כי הפיקוח על הגופים פיננסיים בישראל אינו מתמקד בכל תרחישי מעשי ההונאה האפשריים.

מעשי הונאה לא נחשפים, בדרך כלל, באמצעות הרגולטור, כפי שניתן היה לראות בפרשות העבר, כמו "הסנה", "לה נסיונל" ו-"הבנק למסחר", בהם הפיקוח לא גילה את מעשי התרמית.

אנו עדים לכך שהחל משנת 2004, הפיקוח על גופים פיננסיים שם דגש על מניעת הלבנת הון, פעילות התורמת גם לאיתור פרצות בתחום ההונאות.

יחד עם זאת, לאור אירועים חריגים שאותרו בחוץ-לארץ, מוטרדים גופי הרגולציה בארץ ממקרים דומים בישראל ולכן הגבירו מערך הבקרה.

בחלק ניכר מאירועי הפירמידות שאיתרנו, יש למוסדות פיננסיים, באמצעותם נעשו מעשים אלה, רשלנות תורמת.

מהניסיון הנצבר במשרדנו, הונאות בשיטת הפירמידה לא רק שאינן נעלמות, אלא אף משתכללות ומתוחכמות יותר בכל פעם, ואף מגלגלות כספים רבים יותר בכל סיבוב.

להערכתנו, עדיין קיימות כיום מספר פירמידות פיננסיות הפועלות במשק הישראלי. חלקן ייחשפו מן הסתם, במהלך השנים הבאות.

תקופות מיתון ושפל כלכלי הינן תקופות טובות ל"קבירת" הונאות. מכיוון שחלק מהקריסות העסקיות שקרו או שתקרנה בתקופת השפל מיוחסות ישירות למצב הכלכלי הקשה השורר בתקופות אלו, לא נערכת ביקורת חקירתית מקיפה לגילוייה של הסיבה המלאה לקריסה.

היעדר בדיקה שכזו, תוך השענות על ההסבר הכלכלי בעניין המיתון, מהווה כר פורה ל"קבורתן" של הונאות.

ד. תחזית לשנת 2010

ניתן לצפות כי התהליכים שהחלו בשנת 2009 ימשכו גם בשנת 2010:

1. העמקת דרישות הרגולציה והשימוש ההולך וגובר בקרב גופים ממלכתיים בכלי הביקורת החקירתית לצורך מניעת אירועי מעילה והלבנת הון.
2. המשבר הכלכלי, ששיאו היה בשנת 2009, טרם הסתיים. לדעתנו צפויים עדיין מספר זעזועים אשר כנראה ימצאו ביטוי בחשיפת מספר מקרי הונאה לא מבוטל.
3. דרישות מצד מחזיקי אג"ח לבחינת התנהלות החברות המנפיקות בכלל ואופן השימוש בכספי ההנפקה בפרט.
4. למשבר הכלכלי, שטרם הסתיים, השלכות גם על אירועי הונאות במוסדות פיננסיים ובשוק ההון.

בשנת 2009 נתקלנו בהצפה של אירועים שמקורם בתופעות חריגות שהתרחשו בתאגידים שגייסו כספים בשנים 2005-2007, בין אם בדרך של הנפקה לציבור של אגרות חוב ובין אם בדרך של גיוס פרטי, ממשקיעים בודדים.

המאפיין גיוסים אלה היה התבססותם על נדל"ן במרכז אירופה ובמזרחה.

באחד המקרים בהם טיפלנו השנה, שמאפיין גם אירועים נוספים בהם ערכנו ביקורת חקירתית, עלה כי החברה רכשה, בין השאר, נדל"ן במזרח אירופה. הנדל"ן כלל בניין עם שטחים מסחריים להשכרה. לאחר הרכישה ולצורך גיוס כספים, פנתה החברה לשמאי מקרקעין מקומי. לפני ששכרה את שירותיו, סיכמה עימו מראש סדר הגודל של השומה, שהייתה גבוהה ב- 150% מעלות הנכס ושוויו הריאלי. דוח השמאי יצא בהתאם, בתוך חוברת מרשימה, המתארת את הנכס ויתרוניתו, דיירים, חוזים ודמי שכירות קיימים וצפויים. חוברת זו הופצה גם למשקיעים, לצורך הגיוס.

הנכס עומד היום למכירה במחיר נמוך ממחיר העלות שלו...

ה. אופן הבדיקה

בבואנו לנתח את המקרים שטופלו על ידינו ו/או שהובאו לידיעתנו בשנת 2009, הוצבו בפנינו המטרות הבאות:

- הצגת הנזק שנגרם ממעשי ההונאה;
- השוואת הנתונים לנתונים שנאספו בשנים קודמות וניתוח גורמי השינויים והמגמות;
- הצגת נקודות התורפה של ארגונים;
- הכרת שיטות שכיחות לביצוע הונאה;
- הבאת דוגמאות לסוגי ההונאות השונים.

הפרמטרים לפיהם נותחו המקרים:

- סוג הארגון שניזוק;
- ניתוח הנזק שנגרם;
- סוג המקרה, לרבות: הונאה, מעילה, סכסוך, מניעה וייעוץ, איתור נכסים וידע, שוחד, מידע עסקי ואי-סדרים;
- אפיון החשוד בביצוע ההונאה;
- אפיון הנפגע מביצוע ההונאה;
- ההליכים שנקטו כנגד מבצע ההונאה;
- אופן גילוי ההונאה.

ו. הדוח

הדוח לשנת 2009 כולל עשרות רבות של מקרים. חלקם התרחשו בשנים קודמות, אולם נחשפו והובאו לידיעתנו בשנה זו.

הדוח מתייחס הן למקרים שאירעו בארץ והן למקרים שאירעו בחוץ לארץ, אך קשורים לגורמים בארץ (ללא הונאות חריגות בסכומן והלבנת הון):

שנה	הנזק הכולל לפי הדוח באלפי דולרים	שיעור השינוי השנתי
1996	65,000	לא קיימים נתונים קודמים
1997	85,000	31%
1998	50,000	-41%
1999	75,000	50%
2000	185,000	147%
2001	113,000	-39%
2002	169,500	50%
2003	173,800	3%
2004	126,730	-27%
2005	145,030	14%
2006	221,789	53%
2007	366,431	65%
2008	493,629	35%
2009	359,710	-37%
ממוצע שנתי	187,830	

הנזק הישיר ממעשי הונאה שהתרחשו בארץ בשנת 2009, כפי שמתבטא בדוח, עומד על סך של כ- 360 מיליון ש"ח.

מדובר בירידה של כ- 37% (יש לציין כי המשבר הביא את גילויי המעילות/הונאות בשנת 2008 לחריג ביחס לסכומים בשאר השנים) ועלייה של כ- 80% לעומת הממוצע של השנים 2002 - 2007.

ז. הונאות ענק

סכום הנזק לשנת 2009 המפורט בטבלה לעיל, אינו כולל סכומים חריגים של הונאות ענק ואירועי הלבנת הון שטופלו במשרדנו.

היקף הנזק שנגרם כתוצאה ממקרי הונאות הענק מסתכם בכ- 1,100 מיליון ש"ח נוספים, ומשפיע באופן מהותי על סך היקף הנזק שנגרם כתוצאה ממעשי ההונאה.

להלן נתוני הנזק שנגרמו כתוצאה מהונאות ענק ומאירועי הלבנת הון, בשנים האחרונות:

סוג המקרה (במיליוני ש"ח)		שנה
הלבנת הון	הונאות ענק	
מאות מיליוני ש"ח	500	2003
מאות מיליוני ש"ח	500	2004
מאות מיליוני ש"ח	350	2005
מאות מיליוני ש"ח	313	2006
מאות מיליוני ש"ח	270	2007
מאות מיליוני ש"ח	*6,100	2008
מאות מיליוני ש"ח	1,100	2009

* שנת משבר האשראי.

ת. ניתוח הדוח

הגופים הכלולים בדוח חולקו לשמונה קטגוריות, בהתאם לצורות ההתאגדות השונות:

השיעור מתוך הדוח באחוזים, לפי שנים									צורת התאגדות
2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	השנה
49	41	49	42	33	42	38	40	31	חברות פרטיות
13	14	18	8	12	11	9	12	20	חברות ציבוריות
10	9	5	8	8	10	16	9	8	אגודה שיתופית / עמותה / קיבוץ
1	2	2	2	2	2	0	4	3	שותפויות
10	2	3	3	8	5	5	8	5	חברות ממשלתיות / רשויות סטטוטוריות
2	7	5	21	24	17	19	11	7	רשויות מקומיות / עיריות / חברות עירוניות
7	11	6	3	2	2	6	8	6	בנקים / קרנות פנסיה / חברות ביטוח
8	14	12	13	11	11	7	8	20	אנשים פרטיים
<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	סך הכל

מניתוח הנתונים שלעיל עולה, כי בשנת 2009 ניתן להבחין בשיפור מודעות הציבור לשימוש בביקורת חקירתית לצורך בדיקת אירועים שונים שקרו.

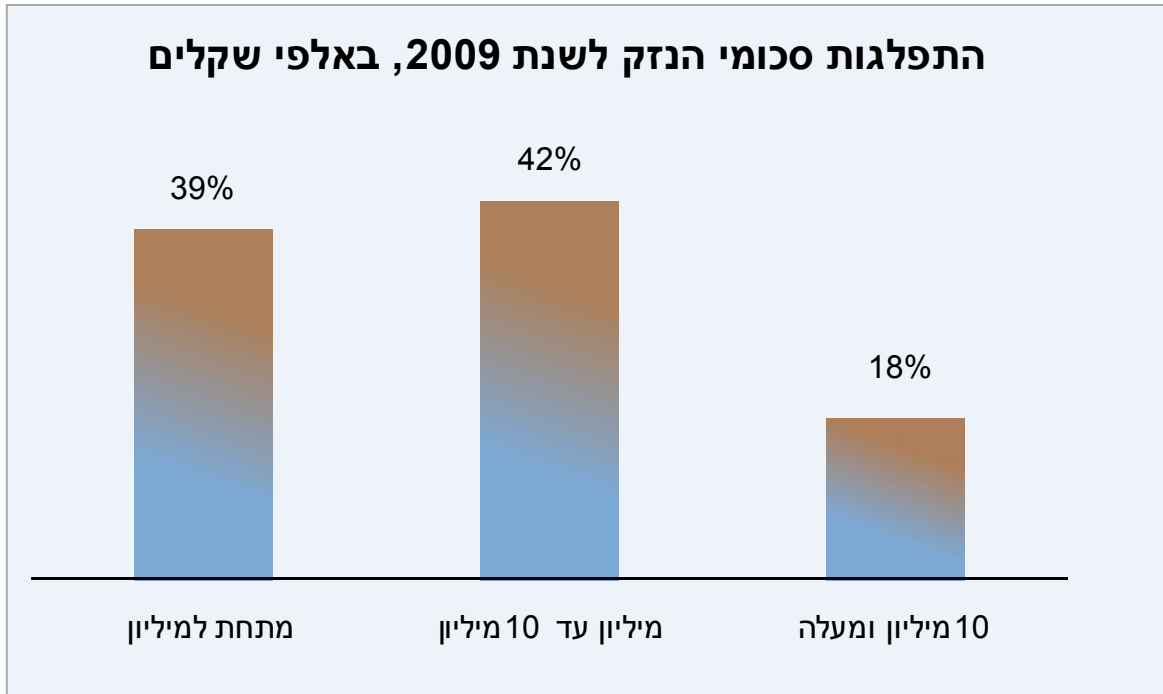
התחזקות הרגולציה, הרצון לענות בארץ לדרישות העולמיות בתחומי ההון ומשבר האשראי, שהחל בשנת 2008, משתקפים גם הם בנתונים.

חשיפת הגופים הממשלתיים והמוניציפאליים לתחום הביקורת החקירתית, חיזוק יחידות הפיקוח והבקרה והקצאת משאבים לצורך טיפול ומניעה בהונאות ומעילות, הביאו לירידה חדה במקרי הונאה חדשים בקרב אותם גופים, ירידה אשר משתקפת כבר משנת 2006.

נתון נוסף הינו ירידה חדה במקרי ההונאה המתגלים בעמותות, אגודות שיתופיות וקיבוצים. אנו סבורים כי אחת הסיבות לירידה זו נעוצה בעליית המודעות בגופים אלו לחשיבותם של הבקרה הפנימית וסקרי סיכונים, זאת לנוכח מעשי ההונאה הגדולים שהיו בשנים האחרונות וזכו להד תקשורת נרחב.

ט. ניתוח הנזק שנגרם ממקרי ההונאה

כאמור, הנזק ממקרי ההונאה הנסקרים בדוח זה, הסתכם בשנת 2009 בכ- 359 מיליון ש"ח. להלן התפלגות המקרים לפי סכומי הנזק וכמות המקרים:

מניתוח כמות מקרי הונאות בשנת 2009, עולה כי מרבית המקרים הם כאלו שהנזק בהם בין 1-10 מיליון ש"ח.

על אף הירידה במספר מקרי ההונאה שהיו השנה בעמותות, מצאנו לנכון להציף אירוע מעילה, בהיקף של עשרות מיליוני שקלים, שהתגלה בעמותה:

המעילה בוצעה ע"י מנהל בכיר בעמותה שבנה מנגנון בעזרתו שלשל לכיסו כמה מיליוני שקלים. המנגנון כלל מספר רב של עובדים פיקטיביים שנהנו משכר חודשי שהגיע לכיסו, תשלום יתר למקורבים בגין עסקאות שבוצעו עימם, תשלום על עבודות שלא בוצעו והוצאת כספים דרך העברה לעמותות אחרות וקבלת הלוואות מהן. מנגנון זה הצליח לפעול כ- 7 שנים, בטרם התגלה.

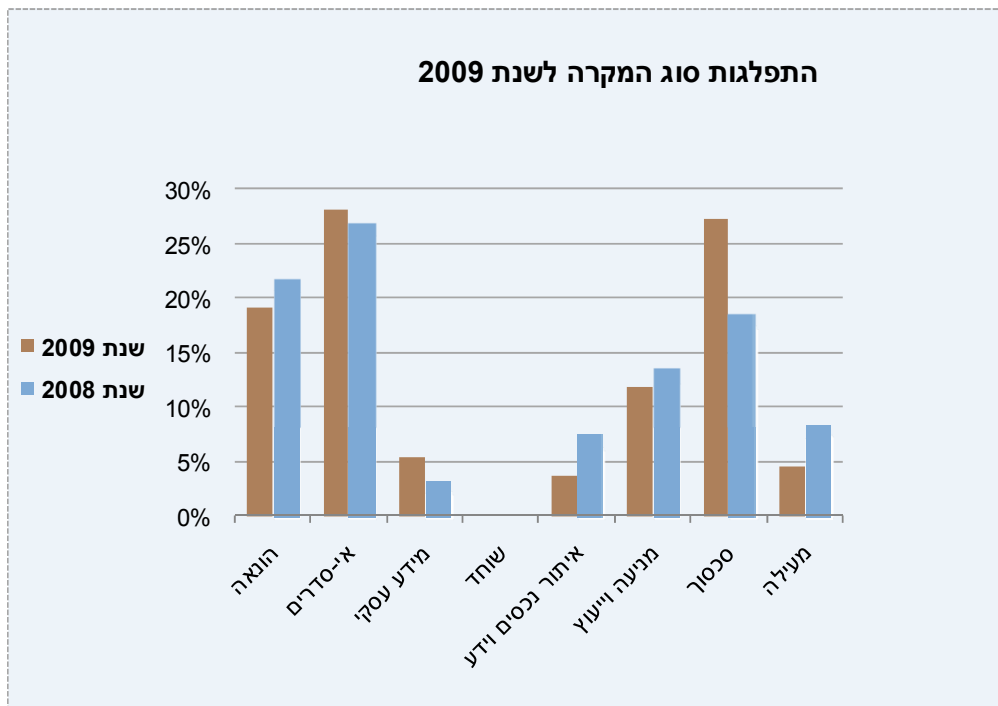
י. סוגי המקרים

המקרים הכלולים בדוח סווגו לפי שמונה סוגי אירועים:

- **הונאה** - השגת יתרון כספי בדרך של מרמה ו/או זיוף ו/או התחזות;
- **מעילה** - מעשה שבוצע על ידי חבר בארגון כנגד הארגון עצמו;
- **סכסוך** - סכסוך על רקע כספי בין שותפים לעסקים או בין בני זוג;
- **שוחד** - מתן תמורה כספית או טובת הנאה לגורם בארגון, על ידי גורם חיצוני, על מנת להשפיע על החלטות;
- **מניעה וייעוץ** - סקר חשיפה להונאות, גיבוש נהלים למניעת הונאות וייעוץ כלכלי בנושא בקרה ואיתור;
- **איתור נכסים** - איתור נכסים וידע שהוברחו מהארגון;
- **אי-סדרים** - פעולות שבוצעו בארגון ללא כוונה פלילית, אלא מתוך רשלנות ואי עמידה בסדרי מינהל תקין;
- **ניתוח מידע עסקי** - ניתוח מידע עסקי ייחודי על משקיעים פרטיים וחברות.

כאמור, בדוח זה לא נכללו נושאים המכונים על ידנו כ"שחיתות ציבורית", כגון שוחד ציבורי או פוליטי, אשר אינם מטופלים על ידי משרדנו אלא אמורים להיות מטופלים על ידי גופי האכיפה והביקורת הציבוריים המוסמכים לכך.

להלן התפלגות סוגי המקרים בדוח, מתוך כלל המקרים :

מנתוני הדוח, ניתן לזהות עלייה מהותית בשיעור המקרים העוסקים בסכסוכים עסקיים (בין שותפים עסקיים) וסכסוכים אישיים (בין בני זוג). אנו עדים גם השנה לגידול בפניות לביצוע ביקורת חקירתית עקב אי סדרים.

כמו כן, בהמשך למצוין בראשית הדוח, ניתן להבחין בירידה בתיקי המניעה והייעוץ שהובאו לידיעתנו. זאת, ככל הנראה, כתוצאה מהרחבת היקף הבקרה הפנימית הנערכת בגופים השונים, הנובעת מעלייה במודעות הגופים לסיכונים הקיימים.

בשנת 2009, במספר אירועים שאינם קשורים ביניהם, באירופה ובישראל, נתבקשנו לערוך ביקורת חקירתית בתאגידים שונים עם סוגיות בעלות המאפיינים הדומים הבאים:

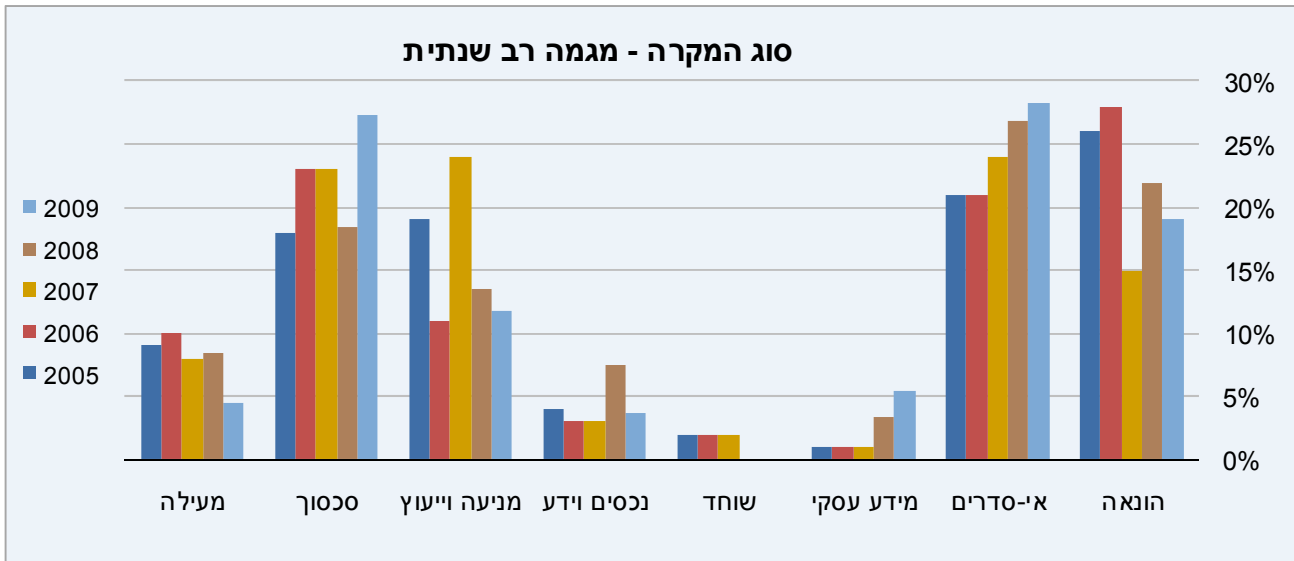
- מר פלוני הקים חברה א' בתחום התמחותו ובבעלותו הבלעדית.
- מר פלוני ניהל את חברה א' במשך מספר שנים, כאשר דוחותיה הכספיים מצביעים על גידול במכירות וברווח מדי שנה. במקביל, חברה א' סבלה לאורך השנים ממחסור במזומנים.
- חברה ב', שהינה חברה גדולה בהרבה מחברה א', חיפשה פעילויות להתרחבות. חברה ב' איתרה את חברה א' וראתה בפעילותה כמשלימה לפעילותה היא ובעלת פוטנציאל צמיחה.
- חברה ב' רכשה 50% - 80% מחברה א', בתנאים הבאים:
 - התשלום, בחלקו במזומן ובחלקו לפי תוצאות עתידיות של חברה א', ב-3-5 שנים מיום הרכישה;
 - מר פלוני ימשיך לנהל את חברה א';
 - לחברה א' יוקם דירקטוריון שיורכב ברובו מנציגי חברה ב' (בחלק מהמקרים הוכנס מטעם חברה ב' בעל תפקיד בכיר, כגון מנהל כספים, מנהל תיפעול וכו');
 - חברה ב' תזרים כספים לחברה א', או לחילופין תעמיד בטחונות לקבלת אשראים.
- כעבור 3 שנים, עלו חשדות לפעולות חריגות על ידי מר פלוני בניהול החברה. החשדות החלו מבעיות תזרים שנוצרו בחברה א', למרות הזרמות הכספים של חברה ב'.
- כתוצאה מהחשדות שעלו, חברה ב' לא שילמה אשר התחייבה לשלם בתשלומים העתידיים.
- הוגשה תביעה נגד חברה ב' ומנהליה.

הוזמנה ביקורת חקירתית, על ידי חברה ב' ומנהליה. בין הממצאים:

- ה- due diligence שנערך בחברה א', היה רשלני;
- קודם לרכישת חברה א' נעשו פעולות חשבונאיות שהביאו לניפוח המלאי בחברה א';
- יתרת חובות הלקוחות בדוחות הכספיים של חברה א', קודם לרכישתה, כללו חובות אבודים, בסכומים ניכרים;
- מכירות חברה א' נופחו בדוחות הכספיים;
- נמשכו כספים מחברה א', על ידי מר פלוני, לאחר הרכישה, שלא למטרות החברה.

יא. סיכום ביניים

להלן גרף המתאר התפלגות סוגי המקרים, במגמה רב שנתית:

2009	ממוצע רב שנתי	סוג המקרה
19%	22%	הונאה
28%	24%	אי-סדרים
5%	2%	מידע עסקי
0%	1%	שוחד
4%	4%	נכסים וידע
12%	16%	מניעה וייעוץ
27%	22%	סכסוך
5%	8%	מעילה

ניתן לראות כי במקרי מעילה ומניעה וייעוץ, השתנתה מהותית המגמה ביחס לממוצע הרב שנתי.

בתחום המידע העסקי, קיימת עלייה ביחס לממוצע הרב שנתי.

בתחום ההונאות, קיימת ירידה ביחס לממוצע הרב שנתי.

בשנת 2009 עלו מקרים רבים בהם פנו צדדים בהליך גירושין (בין מיוזמתם ובין בהחלטת בית משפט), לצורך איתור נכסים שהוברחו על ידי אחד מהצדדים והערכת שווי עסקיהם המשותפים.

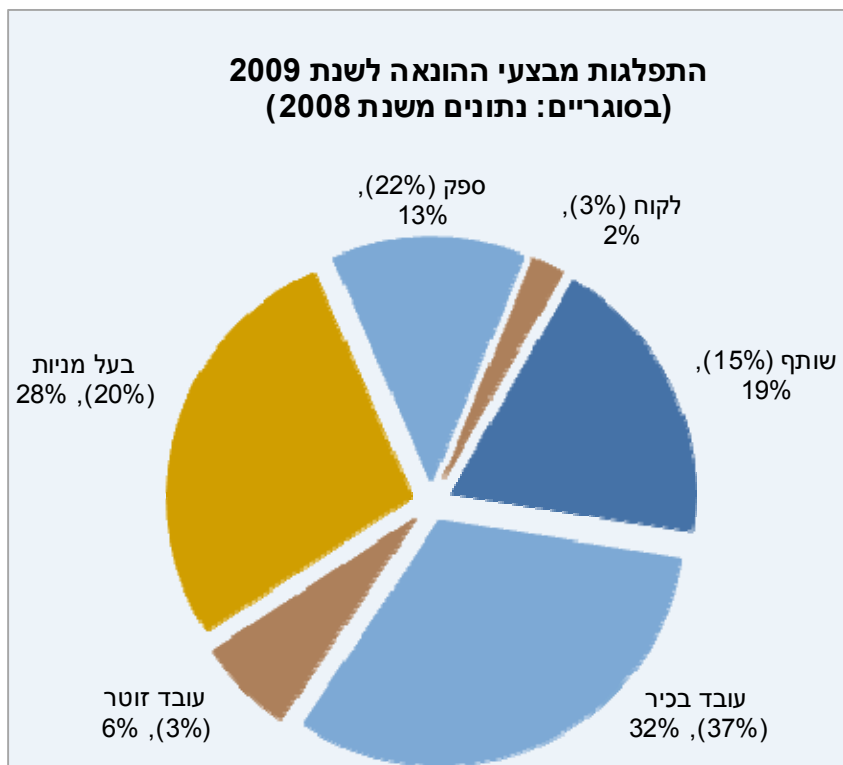
המאפיין של מקרים אלה, הינו צבירת ממון רב במהלך חיי הנישואין, על ידי אחד מבני הזוג, תוך שימוש בטכניקות מגוונות להסתרתו, כגון: שימוש בחברות Off Shore, במסגרת תכנוני מס, מכירות פיקטיביות של נכסים בין ישויות משפטיות שונות וביצוע פעולות כלכליות ללא רישום בספרים, המהוות עברות לפי חוק איסור הלבנת הון.

במסגרת ההליכים המשפטיים, לצורך עריכת איזון המשאבים בין בני הזוג, הועלו טענות בקשר לחשדות להברחות כספים ונכסים, על ידי אחד הצדדים, בתקופה שבסמוך לגירושי בני הזוג.

כתוצאה מהחשדות לפעולות חריגות של אחד הצדדים בנכסיהם המשותפים, נדרשה עריכת חוות דעת מומחה, על ידי בית המשפט. לצורך כך, בוצעו בדיקות לאיתור נכסים שהוברחו.

בין הממצאים:

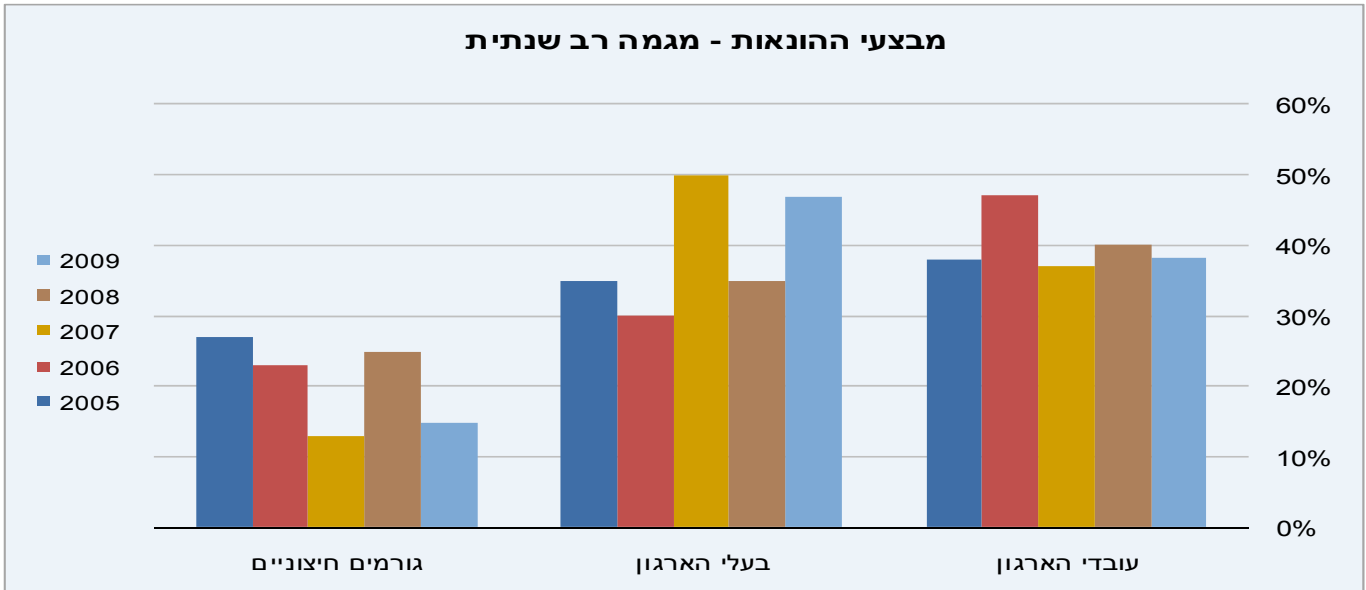
- הצגת מחזור מכירות נמוך והפסדים בסמוך למועד הקובע;
- גידול פיקטיבי בהיקף ההתחייבויות לנותני האשראי ושירותים;
- הברחת נכסי חברה אחת לבעלות חברה חדשה ו/או לחברות בבעלות חברים וקרובים וחסול מכוון של עסקי החברה המעבירה;
- העברת זכויות ונכסים, כגון: ירושות, כספות וחשבונות בנק בחו"ל על שמם של קרובים;
- משיכות כספים מחשבונות הבנקים המשותפים והעברתם לחשבונות בנק בחו"ל;
- רכישת נכסי נדל"ן בחו"ל, במדינות בהן קיים קושי לאתר נכסים אלו.

ניתן לחלק את מבצעי ההונאה לשלוש קבוצות:

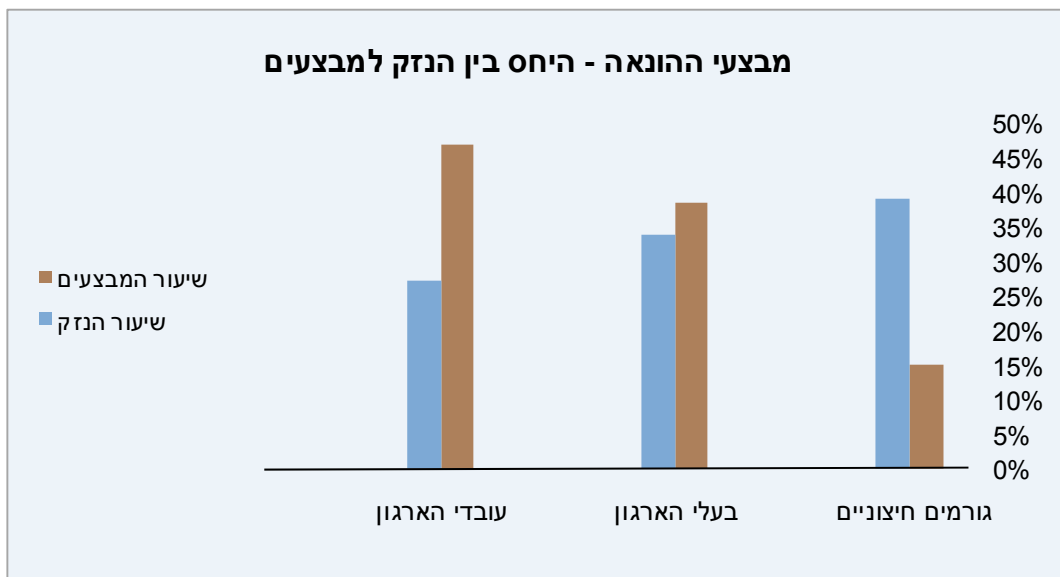
- **עובדי הארגון:** בקבוצה זו נכללים עובדים בארגון - זוטרים ו/או בכירים. 38% מסך המקרים בדוח לשנת 2009 בוצעו על ידי בעלי הארגון, לעומת 40% בשנת 2008;
- **בעלי הארגון:** בקבוצה זו נכללים בעלי מניות בחברות ושותפים עסקיים. 47% מסך המקרים בדוח לשנת 2009 בוצעו על ידי בעלי הארגון, לעומת 35% בשנת 2008;
- **גורמים חיצוניים לארגון:** בקבוצה זו נכללים ספקים ולקוחות. 15% מסך המקרים בדוח לשנת 2009 בוצעו על ידי גורמים חיצוניים, לעומת 25% בשנת 2008.

אנו רואים שמירת מגמה של הונאות ע"י העובדים בכלל, בין אם בכירים ובין אם זוטרים.

ממוצע	2009	מבצע
40%	38%	עובדי הארגון
39%	47%	בעלי הארגון
21%	15%	גורמים חיצוניים

להלן גרף המתאר את התפלגות שיעור הנזק לעומת החשוד בגרימת נזק:

מהנתונים המופיעים בדוח זה, ניתן ללמוד על המגמות הבאות:

- עיקר הנזק שנגרם כתוצאה ממקרי ההונאות והמעילות, ניתן לשייך להונאות המבוצעות על ידי הארגון גורמים חיצוניים לארגון.
- שיעור הנזק שנגרם על ידי עובדי הארגון גבוה משמעותית מהנזק שנגרם על ידי בעלי הארגון, זאת למרות ששיעור ההונאות בהן המבצעים היו בעלי הארגון, גבוה משיעור ההונאות שבוצעו על ידי העובדים. מכאן, יש להסיק שבעלי הארגון גורמים לנזקים מהותיים יותר לארגונם ומבצעי הביקורת "חלשים" יותר בביצוע העבודה הנדרשת.
- נתון משמעותי שיש להתייחס אליו, הינו היקף הנזק שנגרם כתוצאה מהונאה, בהשוואה להיקף הנזק כתוצאה ממעילה. ניתן לראות כי שיעור הנזק שנגרם כתוצאה מהונאות שבוצעו על ידי גורמים חיצוניים, גבוה משמעותית ביחס לשיעור הנזק שנגרם כתוצאה ממעילה שבוצעה על ידי בעלי הארגון, זאת למרות ששיעור המבצעים נמוך יותר.

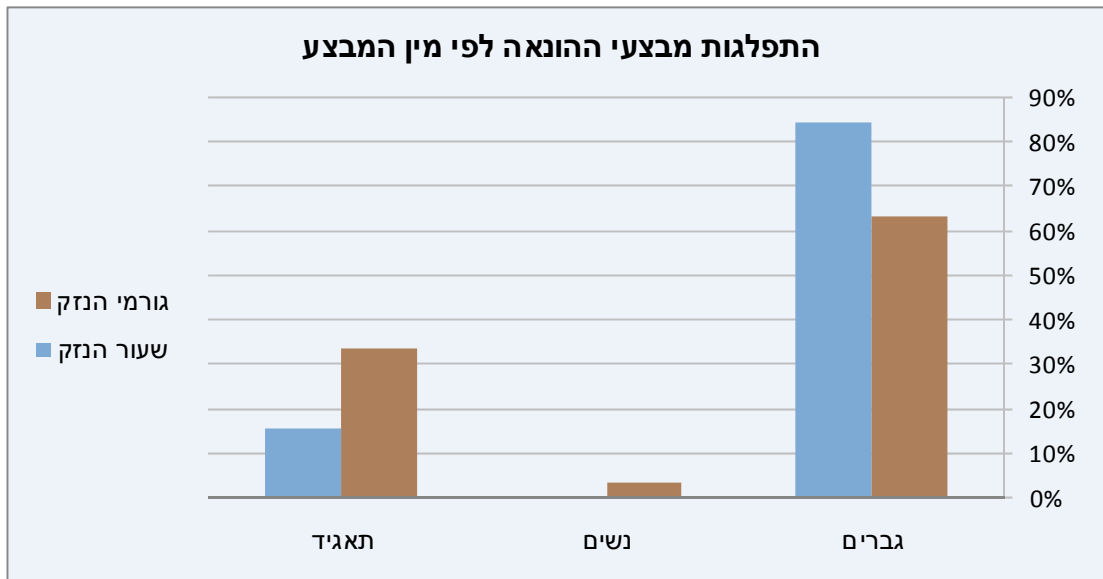
"מונית הכסף":

הסיפור החל לפני מספר שנים, כשמספר חברים, נהגי מוניות, התאגדו והחליטו ביחד לפתוח תחנת מוניות. נטל ניהול התחנה הופל ברובו על אחד מנהגי המוניות והוא ניהל בפועל את השותפות.

עם התפתחות התחנה וגדילתה, ציפו נהגי המוניות (השותפים) לעלייה בשכר וברווחים מהשותפות המשוגשת, לכאורה. אולם, בכל פעם מחדש הוצג להם מצג מאכזב של הפסדים חוזרים ונשנים.

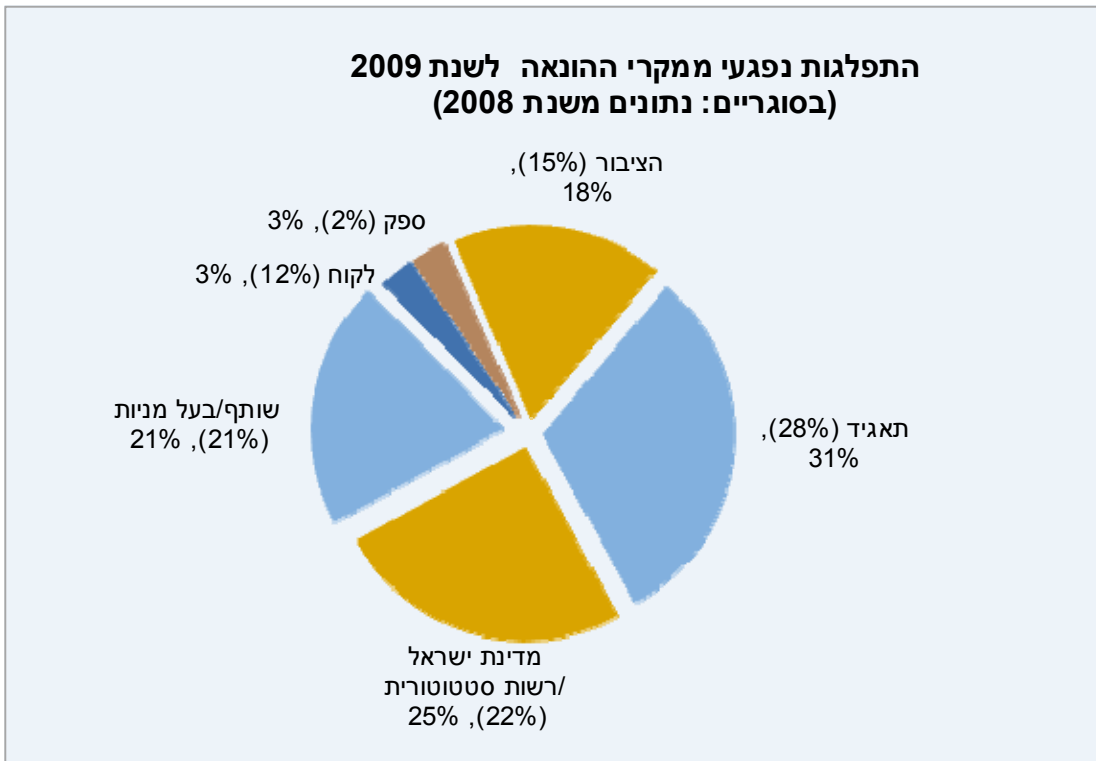
מחקירת המקרה התגלה כי מנהל התחנה מצא דרך יצירתית לרוקן את החברה ולשלשל את הכסף לכיסו. הוא ביצע עסקאות תמוהות עם החברה, שכללו השכרה של מספרי מוניות במחירים לא סבירים ועבודה עם חברות אחרות שבבעלותו. בדרך זו, הציג תוצאות כספיות גרועות בשותפות, בעודו גורף לעצמו סכומי כסף גדולים.

י.ג. נתונים נוספים הקשורים למבצעי ההונאות

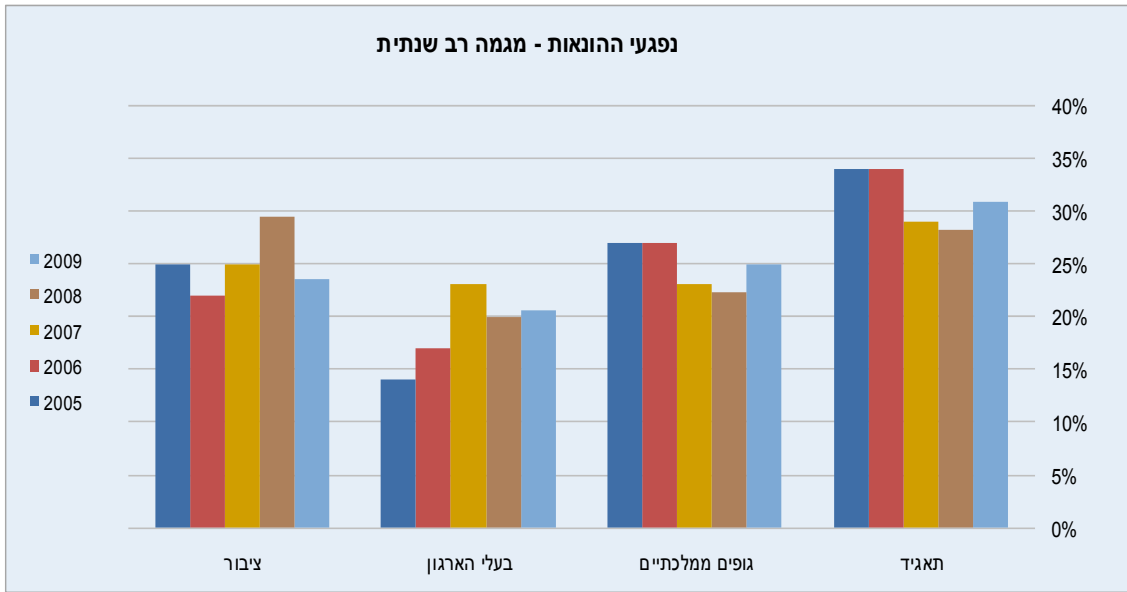
מהנתונים המופיעים בדוח זה ניתן ללמוד על המגמות הבאות:

- ניתוח מקרי ההונאה שהתרחשו בארץ בשנת 2009 מלמד, כי 60% ממקרי ההונאות בוצעו על ידי גברים, בעוד ש- 3% ממקרי ההונאות בוצעו על ידי נשים. בשאר המקרים, ביצוע ההונאה משויך לתאגיד עצמו.
- שיעור הנזק שנגרם על ידי גברים עומד על 80% מסך הנזקים שנבעו ממעשי הונאה, לעומת שיעור של 1% ממעשי הונאה שנגרמו על ידי נשים ו- 19% ממעשים המיוחסים לתאגידים.

ניתן לחלק את הנפגעים שניזוקו ממקרי ההונאות והמעילות לארבע קבוצות:

- **תאגיד:** בקבוצה זו, הכוללת 31% מהמקרים בדוח, לעומת 28% בשנת 2008, נכללות חברות פרטיות וציבוריות, עמותות ואגודות שיתופיות;
- **גופים ממלכתיים:** בקבוצה זו, הכוללת 25% מהמקרים בדוח, לעומת 22% בשנת 2008, נכללים גופים ממלכתיים, כגון משרדי ממשלה, רשויות סטטוטוריות ורשויות מקומיות;
- **בעלי הארגון:** בקבוצה זו, הכוללת 21% מהמקרים בדוח זהה לשנת 2008, נכללים בעלי מניות בחברות ושותפים בעסקים שניזוקו באופן אישי מההונאה, ללא קשר לנזק שנגרם, אם בכלל, לחברות ולעסקים שבבעלותם;
- **ציבור:** בקבוצה זו, הכוללת 18% מהמקרים בדוח, לעומת 15% בשנת 2008, נכללים הציבור הרחב, שהיה בקשרים עסקיים עם הגורם שביצע ההונאה וניזוק כתוצאה מביצוע ההונאה וכן לקוחות וספקים.

2009	ממוצע	נפגע
31%	31%	תאגיד
25%	25%	גופים ממלכתיים
21%	19%	בעלי הארגון
24%	25%	ציבור

על פי הטבלה, ניתן לראות כי מקרי ההונאות שונים משנה לשנה ולא ניתן לציין מגמה בולטת כלשהי לגבי הגופים הנפגעים מהונאות או מעילות.

כן ניתן לציין כי השיעורים בשנת 2009 תאמו את הממוצע הרב שנתי.

טו. הליכים שננקטו

ההחלטה לפתוח בביקורת חקירתית באירועי הונאה ומעילה, וכפועל יוצא ממנה ההחלטה לנקוט צעדים משפטיים ואחרים, מושפעת מכמה גורמים עיקריים:

- שיקולי עלות-תועלת;
- כובד הראיות ומשקלן;
- רצון לשמור על סודיות עסקית;
- חשש מחשיפת פעולות לא חוקיות, או לא מוסריות, שבהן היה מעורב הארגון;
- רצון לשמור על מוניטין הארגון;
- חשש מתגובת משקיעים;
- חשש מתהליך החקירה והשפעתו על המשך פעילותו השוטפת של התאגיד;
- שינויים מבניים ושינוי גברי בתאגיד הנפגע;
- חשש מפגיעה פיזית;
- חמלה כלפי העברייני;
- חוסר אמון במערכת אכיפת החוק והמשפט;
- חובת הדיווח או נקיטת פעולות משפטיות המעוגנת בהוראות חוק או הוראות ביצוע סטטוטוריות.

מנתוני הדוח לשנת 2009, מסתמנת התפלגות הפעולות בהן נקטו הנפגעים כתוצאה ממקרי ההונאה, כמפורט להלן:

השיעור מתוך כלל המקרים לפי שנים, באחוזים									הליכים שיינקטו
2001	2002	2003	2005	2005	2006	2007	2008	2009	
35	32	27	39	48	47	33	56	63	לא הוחלט על צעדים שיינקטו
30	46	50	37	39	40	53	37	31	טיפול בהליך אזרחי / בוררות
15	8	12	10	7	5	10	3	2	פירוק / כינוס נכסים
12	8	11	12	5	6	4	4	4	טיפול פלילי / בחקירה משטרתית
0	6	0	0	0	2	0	0	0	הוחלט שלא לחקור
4	0	0	1	1	0	0	0	0	הוחלט לא להגיש תביעה
4	0	0	1	0	0	0	0	0	טיפול משמעותי
<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	סך הכל

השנה, בהתאמה למגמה של שנת 2008, אנו רואים עלייה באחוז המקרים בהם הנפגעים ממקרי ההונאות טרם גיבשו החלטתם לגבי הצעדים שבדעתם לנקוט. לעתים, גם לאחר חקירת האירועים וגיבוש המסקנות בתיק, עדיין לא מתקבלת החלטה של הגורם שנפגע באשר להליכים שיינקטו.

מניסיונו, ארגונים אלה יעדיפו לנסות להגיע לפשרה או לבוררות, בטרם יקבלו החלטות על דרך הטיפול המשפטי, זאת כדי לנסות ולהשיב לעצמם חלק מהכספים שאבדו להם כתוצאה ממקרי ההונאה.

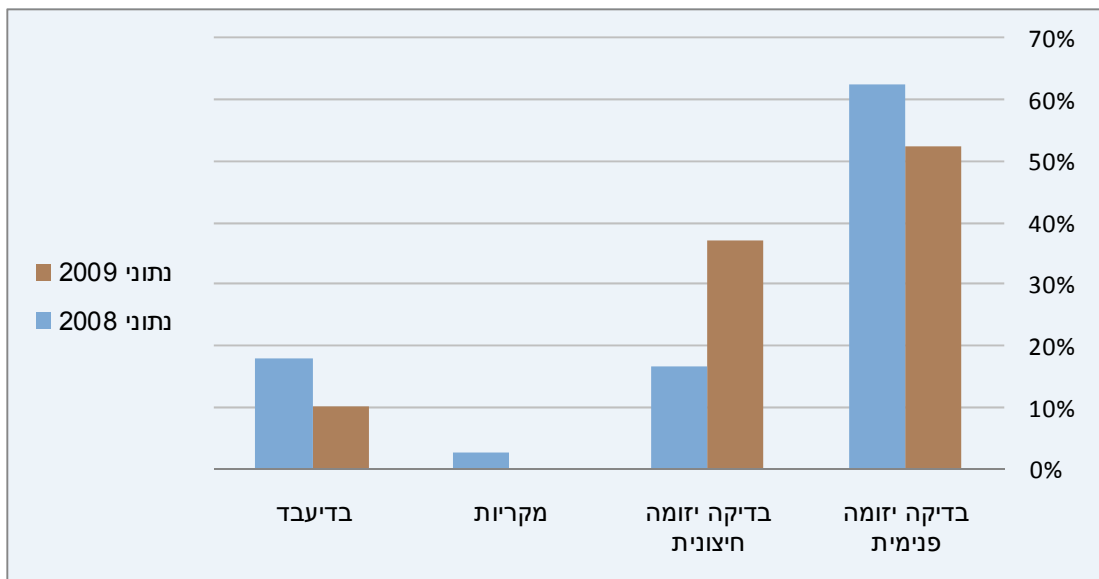
השנה, הסתמנה ירידה משמעותית באחוז המקרים (31%) בהם הוחלט על פתיחת הליך אזרחי, או בוררות משפטית. תפקידה של הביקורת החקירתית במקרים אלו, מתבטא בדרך כלל בהכנת חוות דעת מומחה, שמטרתה לאמת ולכמת את טענות הצדדים.

במהלך שנת 2009 מונה משרדנו כמומחה מטעם בתי המשפט השונים, לצורך מתן חוות דעת והערכות שווי. מינויים אלו היו במסגרת דיונים המתנהלים בהליכי גירושין בבתי משפט לענייני משפחה, או במסגרת סכסוכים כספיים המתנהלים בבתי המשפט האחרים.

ז. אופן הגילוי

להלן ההגדרות לסוגי הגילוי של האירועים בדוח זה:

- **בדיקה יזומה** - ביקורת חקירתית שיזמה ההנהלה בעקבות חשדות שהועלו על ידי גורמים פנימיים בארגון;
 - **מידע חיצוני** - מידע שהגיע מגורמים חיצוניים לארגון כאינפורמציה נוספת שלא הייתה ידועה להנהלת החברה לפני כן;
 - **מקרה** - גילוי המעשה באופן מקרי;
 - **בדיעבד** - מעשה ההונאה שפגע בחברה בוצע בעבר וכעת נחשפה ההונאה.
- להלן התפלגות סוגי הגילוי של האירועים בדוח זה:

נתוני שנת 2009 מראים כי חלה ירידה, ביחס לנתוני שנת 2008, בשיעור המקרים בהם נתגלתה ההונאה כתוצאה מבדיקה יזומה שמקורה בחשדות שהעלו גורמים פנימיים בארגון, וכן חלה עלייה בשיעור המקרים בהם גילוי ההונאה היה באופן מקרי. יש לציין כי המיתון, וכתוצאה ממנו הפיטורים המסיביים במשק, יוצרים חשש להתלונן. אנו עדים לכך, שעקב המצב הכלכלי חל גידול יזום ע"י גורמים חיצוניים לבדיקות. אנו חוזרים ומציינים, כי יצירת תרבות ארגונית הכוללת דרכי עבודה, לרבות נהלים, כללי התנהגות, שימוש במבקרים, חיצוני ופנימי, מקטינה את הסיכוי לביצוע הונאות, מעילות וכו'.

קיימת ירידה באירועים שנתגלו בדיעבד, כפי שהשתקף גם בשנת 2009 לעומת השנה שלפני. נתונים אלו מוכיחים כי הכלי היעיל ביותר לחשיפה ולאיתור מקרי הונאות ומעילות הינו ערנותם של מנהלי הארגון ומבקרי הארגון.

בנוסף, נתוני הדוח מצביעים על קיטון במעשי הונאה המתגלים בדיעבד. בחלק גדול מהמקרים שבהם מעשי ההונאה נחשפים בדיעבד, הגילוי מתבצע מאוחר מדי, קרי, מבצע ההונאה אינו עובד כבר בארגון או אינו בקשר עם הארגון. ייתכן אף שמבצע ההונאה ימלט ובמצבים קיצוניים ייתכן והארגון יגיע עד כדי חדלות פירעון.

לא פעם נראה כי הארגון מעדיף לא לעשות דבר, זאת מכיוון שאינו מעוניין בהוצאת משאבים נוספים מעבר לנזק, כשאינן וודאות כי יוכל להשיב לעצמו את סכום הנזק (כולו או חלקו).

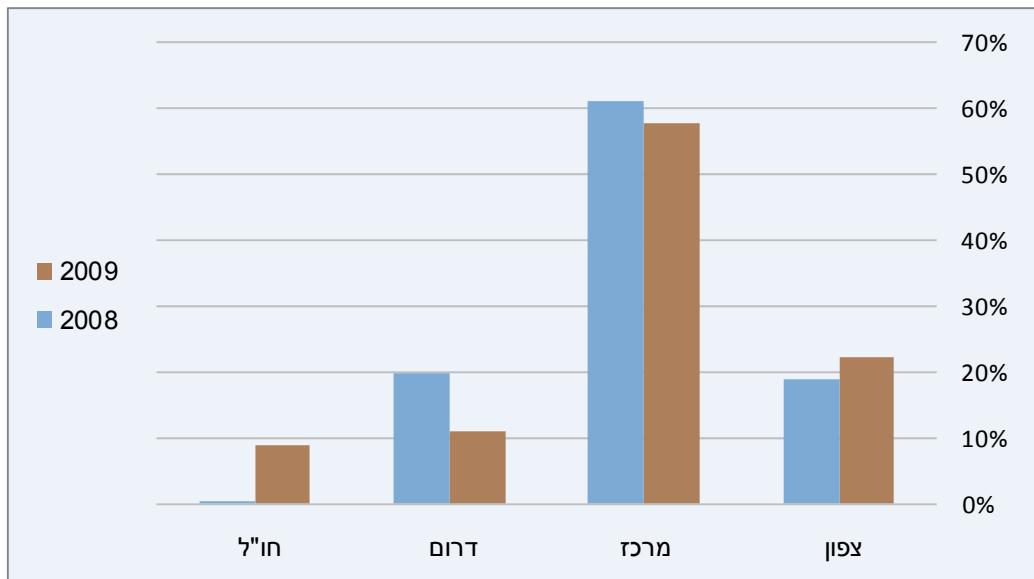
במקרים בהם ארגון מגיע לכדי חדלות פירעון, מזמיני החקירה הם נושיו או בעלי תפקידים אשר מונו על ידי בית המשפט, על מנת לנסות להתחקות אחר נתיב הכסף.

במרבית המקרים, נושי הארגון שנפגעו כתוצאה ממעשה ההונאה סבורים כי על ידי חקירת הנסיבות והגורמים שהובילו לקריסת הארגון, יוכלו להשיב לעצמם חלק מכספם.

י.ז. התפלגות המקרים לפי אזורים

פילחנו את המקרים אשר טופלו בשנת 2008 לארבעה אזורים גיאוגרפיים:

- **מרכז:** לאזור זה סווגו המקרים שאירעו באזור המרכז וטופלו על ידי סניף תל אביב;
- **צפון:** לאזור זה סווגו המקרים שאירעו באזור הצפון, מחדרה צפונה (כולל אזור חיפה), וטופלו על ידי סניף חיפה;
- **ירושלים והדרום:** לאזור זה סווגו המקרים שאירעו באזור ירושלים ובאזור הדרום וטופלו על ידי סניף תל אביב;
- **חוץ לארץ:** באזור זה נכללים מקרים שאירעו בחוץ לארץ ומקורם בישראל, או שקשורים לגופים ישראליים וטופלו על ידי סניף תל אביב.

2008	2009	מיקום גיאוגרפי
19%	23%	צפון
61%	57%	מרכז
20%	11%	דרום
0%	9%	חו"ל

ניתן לראות כי ישנה ירידה קלה בשיעור מעשי ההונאה שבוצעו באזור המרכז לעומת האזורים האחרים.

יח. סיכום ומסקנות

הנזק הישיר מכלל המקרים שטופלו על ידי משרדנו בארץ בשנת 2009, הגיע לסך של כ- 360 מיליון ש"ח. סכום זה אינו כולל הנזקים שנגרמו למשק כתוצאה ממקרי הונאות ענק שטופלו במשרדנו, שהיקפם נאמד בכ- 1,100 מיליוני ש"ח.

בשנת 2009 ניתן לראות כי 7% מכלל המקרים התרחשו בגופים מוניציפאליים, לעומת 11% אשתקד. חשיפת הגופים הממשלתיים והמוניציפאליים לתחום הביקורת החקירתית, חיזוק יחידות הפיקוח והבקרה והקצאת משאבים לצורך טיפול ומניעה בהונאות ומעילות, הביאו לירידה נוספת במקרי הונאה חדשים בקרב גופים אלו.

מדובר על מגמה אשר החלה בשנת 2005 וממשיכה גם בשנים אלה.

מנתוני דוח שנת 2009 עולה, כי קיימת ירידה בשיעור מקרי ההונאות שהתרחשו בחברות פרטיות (31% בשנת 2009 לעומת 40% בשנת 2008).

בשנת 2009 אנו רואים קיטון בהיקף הנזק כתוצאה ממעילות ענק, היות שרובן התבטאו עם תחילת המשבר.

ההתפתחות הכלכלית, המצב הכלכלי והתחרות בעולם יביאו, למרות הרגולציה והמודעות, להתפתחות הן במורכבות ההונאות והן בהיקפן. הגילוי יעשה משנה לשנה קשה יותר ולכן, לדעתנו, נראה גידול בדרישה לחקירות.

ניתן לזהות עלייה משמעותית בחלקם של בעלי הארגון בביצוע מעשי הונאות. לעומת זאת, ניתן לזהות ירידה משמעותית בשיעור מעשי המעילה שבוצעו על ידי גורמים חיצוניים.

כפי שצוין מספר פעמים בגוף הדוח, ירידה זו מיוחסת לשיפור במערכי הביקורת הפנימית ובמודעות לחשיבותה.

בקרב הנפגעים ממקרי ההונאה אנו רואים שינויים ביחס לנתוני שנת 2008, אשר לדעתנו, העלייה ב- 20% פגיעה בציבור הינה המהותית בהם.

בשנת 2009 אנו רואים שינוי מגמה בפעולות הננקטות על ידי נפגעי ההונאות:

קיימת ירידה חדה בשיעור המקרים בהם גובשה החלטה ביחס לצעדים שינקטו בעקבות גילוי ההונאה (31% בשנת 2009, לעומת 37% בשנת 2008). כמו כן, קיימת עליה חדה בשיעור המקרים בהם טרם גובשה החלטה ביחס לנקיטת הליכים כנגד מבצעי ההונאה, בין אם מדובר על הגשת תביעה אזרחית או פניה לבוררות, ובין אם פתיחה בהליכי כינוס ופשיטת רגל (63% בשנת 2009, לעומת 56% בשנת 2008).

בנושא אופן גילוי מעשי ההונאות, כתוצאה מבדיקה יזומה, קיימת ירידה בשיעור המקרים בהם התגלתה ההונאה, שמקורה בחשדות שהעלו גורמים פנימיים בארגון (53% בשנת 2009 לעומת 63% בשנת 2008) ועלייה בשיעור המקרים בהם התגלתה ההונאה, שמקורה בחשדות שהעלו גורמים חיצוניים לארגון (37% בשנת 2009 לעומת 17% בשנת 2008).

נמשכת המגמה של ירידה בשיעור מקרי ההונאות שהתגלו בדיעבד (10% בשנת 2009 לעומת 18% בשנת 2008).

ניתן לדמות המשבר הכלכלי לימת הכנרת. כתוצאה מהבצורת וירידת מפלס המים, נחשפים בקרקעית הימה ממצאים היסטוריים. כך גם במשבר הכלכלי - ירידת הפעילות העסקית ומצוקת האשראי חושפים אירועים חריגים.

המשרד מתמחה בענפי הביקורת החקירתית (Investigative Auditing), הכוללת: איתור, מניעה וכימות של מעשי הונאה.

צוות המשרד כולל רואי חשבון יוצאי יחידות אכיפה שונות, כגון משטרת ישראל (יאח"ה), משטרה צבאית חקירות (מצ"ח), רשות ניירות ערך ומערכת הביטחון. כמו כן מועסקים בו גם רואי חשבון, בעלי מקצוע בתחום המחשוב ומשפטנים.

שירותי המשרד ניתנים בתחומים הבאים:

- מניעת הונאות
- איתור הונאות וביקורת הונאות מחשב
- כימות הונאות
- סיוע באירועים ביטוחיים (Insurance Support)
- סקר חשיפה להונאות
- ייעוץ וסיוע חקירתי לעורכי דין בהליכים משפטיים
- בדיקת נאותות בשלב קדם-רכישה (Due Diligence), לפני רכישות ומיזוגים
- בדיקת אמינות כלכלית (Integrity Check)
- מניעה ואיתור הלבנת הון
- מניעה ואיתור כספי טרור
- הדרכה והרצאות

שירותי המשרד ניתנים בארץ ובחוץ לארץ לרואי חשבון, מבקרים פנימיים, לרבות במשרדי ממשלה, רשויות מקומיות, חברות ציבוריות ופרטיות, גופים ציבוריים, קיבוצים ומושבים.